

ESTEETTÖMYYDEN EDISTÄMINEN

V A S A
V A S A

Vaasan seniorien jäsentapahtuma 24.3.2025

Elisabeth Hästbacka

YTT, esteettömyyskoordinaattori, Kiinteistötoimi, Vaasan kaupunki

**Mitä ovat esteettömyys
ja saavutettavuus?**

V A A S A .
V A S A .

Esteettömyys ja saavutettavuus (1/2)

- Esteettömyys ja saavutettavuus ovat tärkeitä edellytyksiä sille, että kaikki ihmiset *toimintakyvystään riippumatta* voivat elää mahdollisimman itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänalueilla
- **YK:n vammaissopimuksen** (artikla 9) mukaan esteettömyys (ja saavutettavuus) edellyttää asianmukaisia toimia, joihin sisältyy mm esteiden tunnistaminen ja poistaminen, ja niitä sovelletaan muun muassa:
 - rakennuksiin, teihin, kuljetukseen sekä muihin sisä- ja ulkotiloihin, koulut, asunnot, terveydenhuoltoyksiköt ja työpaikat mukaan lukien;
 - tiedottamiseen viestintään ja muihin palveluihin, sähköiset palvelut ja pelastuspalvelut mukaan lukien
- Tiedon ja (sähköisen) tiedon **saavutettavuudella** tarkoitetaan informaation esittämistä siten, että se on aina *kaikkien* saatavilla
 - Esim. verkkosivujen ja sovellusten kautta saatavan tiedon lisäksi tämä koskee myös erilaisia verkkoon julkaistavia kuvia, asiakirjoja, ääni-/videotallenteita ym.
- Sisällön tulee olla kaikkien käyttäjien tavoitettavissa (eli luettavissa, nähtävissä tai kuultavissa) julkaisutavasta tai sisällön esitystavasta riippumatta
- Saavutettavuus on oikeudenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta digitaalisissa palveluissa ja sähköisessä tiedonvälityksessä

V A A S A .
V A S A .

Esteettömyys ja saavutettavuus (2/2)

- Esteettömyys liittyy:
 - Rakennettuun ympäristöön
 - Liikkumiseen ja liikenteeseen
 - Kommunikaatioon ja tiedonvälitykseen
- Esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioiminen tarkoittaa myös erilaisten ihmisten kohtaamista ja huomioon ottamista
- Avainasemassa ovat asenteet, tietoisuus, tieto, joustavuus, avuliaisuus ja palvelualttius, sekä lainsäädäntö ja resurssit

- Esteettömyys lainsäädännössä:
 - Maankäyttö- ja rakennuslaki
 - Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä
 - Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta
 - YK:n yleissopimus vammaisten ihmisoikeuksista
 - Yhdenvertaisuuslaki

Poimintoja esteettömyysmääräyksistä asuin- ja muissa rakennuksissa

- Rakennusten esteettömyydestä säädetään *Valtioneuvoston asetuksessa rakennuksen esteettömyydestä* ja uudisrakennusten lisäksi, määräyksiä sovelletaan mahdollisimman pitkälti myös vanhempiin rakennuksiin
- Rakennukseen johtavan **kulkuväylän** tulee olla: ≥ 1200 mm leveä, tasainen ja luistamaton, kaltevuus ≤ 5 %, ja jos siinä on porras, sen yhteydessä on oltava myös luiska tai nostin
- **Luiskan** tulee olla: suora, tasainen ja luistamaton, ≥ 900 mm leveä, kaltevuus ≤ 5 % (sisätiloissa tai ulkona jos katettu/sulana pidetty ≤ 8 %), ≥ 50 mm suojareuna koko pituudelta, sekä ala- ja yläpäässä tasanteet halkaisijaltaan ≥ 1500 mm
- **Autopaikoista** tulee ≥ 1 paikka/alkavaa 50 paikkaa kohden tulee olla esteettömäksi merkitty, jonka mitat: ≥ 3600 mm x ≥ 5000 mm
- **Ulko-oven** edustan tasanne halkaisija ≥ 1500 mm, ovien oltava helposti avattavia (mieluiten automaattisesti) ja niiden leveys ≥ 850 mm, kynnyksiä vältettävä tai korkeus ≤ 20 mm
- Portaiden lisäksi eri tasojen välillä tulisi olla **hissiyhteys**, ja hissikorin mitat: ≥ 1100 mm x syvyys ≥ 1400 mm (jälkiasennushissin mitoitus voi poiketa tästä, jos se on välttämätöntä)
- **LE-wc-tilojen** tulee olla sukupuolineutraaleja ja niissä tulee mm. olla vapaata kääntymistilaa halkaisijaltaan ≥ 1500 mm sekä vapaata tilaa wc-istuimen sivuilla ≥ 800 mm ja takana 200-300 mm, sekä hälytysjärjestelmä
- **Asuntojen eteisessä, keittiössä ja pesu-/wc-tilassa** halkaisijaltaan ≥ 1300 mm kääntymistila
- **Majoitustiloista** ≥ 5 % tulee olla esteettömiä
- **Kokoontumistiloissa**, joissa on kiinteitä istumapaikkoja ja äänentoistojärjestelmä tulee olla pyörätuolipaikkoja ja induktiosilmukka

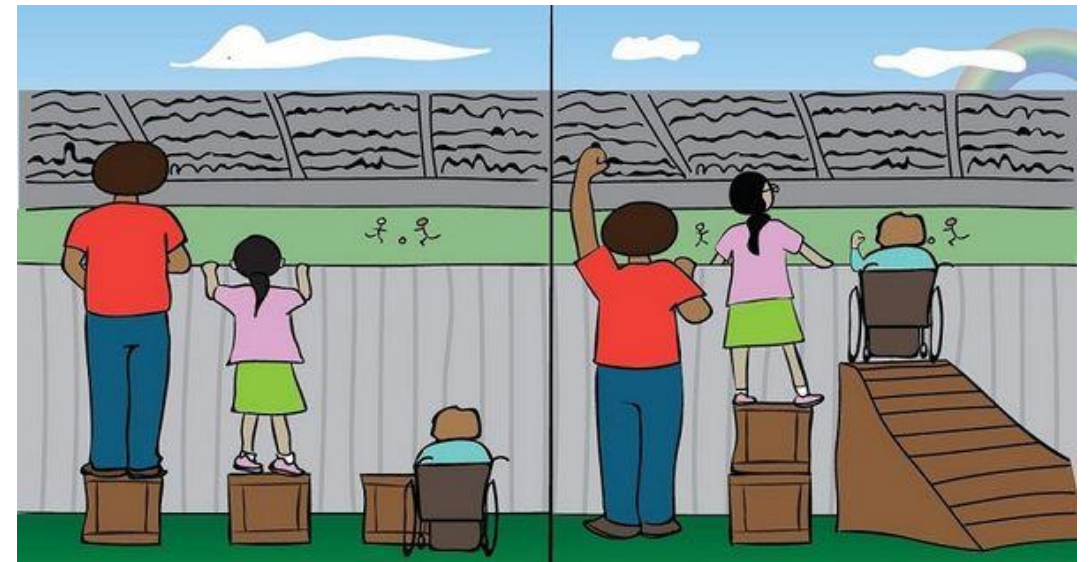

**Miksi esteettömyys ja
saavutettavuus ovat
tärkeitä?**

V A A S A .
V A S A .

Esteettömyyden ja saavutettavuuden tärkeys

- Ihmisten toimintakyvyt vaihtelevat yksilöllisesti (mm. iästä riippuen), joten esteettömyys vaatii monien erilaisten asioiden huomioimista
- Esteettömyys ja saavutettavuus parantavat ihmisten itsenäisyyttä ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia** toimia ja olla **osallisena** yhteiskunnassa
 - Mahdollistaa* mm. koulunkäynnin, opiskelun, työssäkäynnin, palvelujen käytön, harrastamisen, kulttuuri- ja vapaa-ajan aktiviteetteihin osallistumisen, yhteiskunnallisen vaikuttamisen, perhe-elämän ja **itsenäisen kotona asumisen**
 - Helpottaa* kaikkien elämää, vauvasta vaariin – joidenkin kannalta aivan välttämätöntä!
- YK:n vammaissopimus ja Yhdenvertaisuuslaki:
 - ⇒ **Kohtuullisten (esteettömyys)mukautusten tekemättä jättäminen on syrjintää**
- Kaikki hyötyvät esteettömyydestä** (ja saavutettavuudesta) esim. ikääntymisen myötä ja/tai jos oma tai läheisen toimintakyky muuttuu
- Esteettömyys ja saavutettavuus edistävät osallisuutta ja yhdenvertaisuutta**, sekä ihmisoikeuksien toteutumista, ja ne vähentävät syrjintää ja syrjäytymistä
- Yhdenvertaisuus ei ole tasapäistämistä, vaan yksilöllisten tarpeiden huomioimista ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien luomista

Esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen

V A A S A .
V A S A .

Esteettömyyden edistäminen yleisesti

- Esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioiminen ja edistäminen on **osa kestävästä kehitystä ja investointi tulevaisuuteen**, sillä vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden lisäksi, Suomen väestö ikääntyy ja esteettömyyttä voi tarvita kuka tahansa milloin tahansa
- Siksi ympäristö ja rakennukset, sekä tuotteet ja palvelut tulisi *suunnitella* alusta asti sellaisiksi, että ne ovat toimivia käyttää ja myös turvallisia, terveellisiä ja viihtyisiä *kaikille* yhteiskunnan jäsenille
- Niitä tulisi myös hoitaa, korjata ja ylläpitää niin, että ne ovat hyviä käyttää *kaikille* yhteiskunnan jäsenille
- Lainsäädännöllä, asenteilla, tietoisuudella ja resursseilla on ratkaiseva merkitys
- Eri tavoin vammaisten henkilöiden osallistaminen jo suunnittelu-, uudis- ja/tai korjausrakennusprosessien alkuvaiheesta, aina toteutukseen ja seurantaan asti tuo arvokasta kokemuspohjaista tietoa parhaiten toimivista esteettömyysratkaisuista
 - Järjestöillä, sekä vammais- ja vanhusneuvostoilla kunnissa ja hyvinvointialueilla on keskeinen rooli
- Esteettömyysasiantuntijat esim. kunnissa, vammaisjärjestöissä ja yksityisellä sektorilla tarjoavat monipuolista tietoa ja konsultaatiota esteettömyydestä ja saavutettavuudesta

V A A S A .
V A S A .

Esteettömyyden edistäminen Vaasassa

- Vaasassa on aktiivinen **vammaisneuvosto**, joka antaa lausuntoja mm. esteettömyyteen ja vammaisten henkilöiden osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen liittyen, ja sen sihteerinä toimii kaupungin **esteettömyyskoordinaattori**.
- Vammaisneuvostolla on myös oma **esteettömyystyöryhmä**, joka tarjoaa kokemuspohjaista tietoa erilaisista esteettömyysratkaisuksista.
- Esteettömyystyöryhmä tekee yhteistyötä esteettömyyskoordinaattorin kanssa ja tukee hänen työtään esim. tarkastelemalla suurempien rakennushankkeiden suunnitelmia, sekä osallistumalla erilaisten esteettömyyskartoitusten ja esteettömyyttä edistävien hankkeiden ja tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen.
- Vaasan vammaisneuvosto huomioi vuosittain myös kansainvälistä esteettömyyspäivää (Global Accessibility Awareness Day) mm. tapahtumia järjestämällä ja lisäämällä tietoisuutta esteettömyydestä.
- Kansainvälisen vammaisten päivän (3.12.) huomioimiseksi Vaasan vammaisneuvosto valitsee joka vuosi asenne-edistäjän, joka omalla toiminnalla edistää myönteisiä asenteita vammaisia ihmisiä kohtaan.
- Vaasassa erilaisille liikkeille ym. voidaan myöntää *esteettömyystunnus* ansiomerkiksi esteettömyyden huomioimisesta ja edistämisestä.

Vaasa kaikille

Vasa för alla

Vaasa for everyone

Esteettömyyden edistämisen ajankohtaisia asioita Vaasassa (1/2) ¹¹

- Vaasan vammaisneuvostossa on viime vuosina käsitelty monia esteettömyyteen liittyviä asioita ja pidetty monipuolisesti yhteyttä kaupunkiorganisaation eri toimialoihin, sekä kaupungin monikulttuurisuusneuvostoon ja **vanhusneuvostoon**.
- Yhteydenpito eri tahoihin tapahtuu esteettömyyskoordinaattorin kautta tai esim. kun kaupunkiorganisaation eri edustajat kutsutaan neuvoston kokouksiin.
- Vaasan vammaisneuvosto ylläpitää myös oman edustajansa kautta yhteyttä Pohjanmaan hyvinvointialueen vammaisneuvoston kanssa.
- Esteettömyyskoordinaattori neuvoo eri tahoja esteettömyyteen, sekä hissi- ja esteettömyysavustuksiin liittyvissä asioissa.
- Vammaisneuvosto on viimeisimpien vuosien aikana antanut **lausuntoja** mm.:
 - esteettömästä uimarannasta Vaasaan
 - esteettömästä leikkipuistosta Vaasaan
 - Vaasan yleiskaavasta 2040
 - Vaasan kaupungin hyvinvointikertomuksesta ja -suunnitelmasta 2023–2026
 - neuvostojen toimintasääntöjen muutoksista
 - siirreltävän nostolaitteen hankinnasta uimahalliin
- Esteettömyyskoordinaattori osallistuu myös rakennusvalvonnan vetämiin katselmusmiesten viikoittaisiin kokouksiin, joissa hän voi kommentoida esteettömyyttä ja/tai antaa kirjallisia **esteettömyyslausuntoja**.

V A A S A .
V A S A .

Esteettömyyden edistämisen ajankohtaisia asioita Vaasassa (2/2) ¹²

- Poimintoja viimeaikaisista ja ajankohtaisista esteettömyyteen ja osallisuuteen liittyvistä asioista:
 - Kevyenliikenteen ja suojateiden esteettömyyskartoitukset (2020 ja 2021)
 - Lähiöhankkeen esteettömyystoimenpiteet Ristinummella (2020-2022)
 - Kartoitus esteettömistä julkisista wc-tiloista keskusta-alueella (2022)
 - Esteettömän uimarannan ja esteettömän leikkipuiston suunnitelmien eteneminen
 - Kaupungin erilaisten rakennusten esteettömyyskartoitukset (2024, 31 kpl)
 - Kartoitettujen rakennusten esteettömyystoimenpide-ehdotukset (2025)
- Toimintavälineiden lainausjärjestelmä kirjaston kautta (2025)
- Isolahden koulun laajennus (2025-2026)
- Esteetön luontopolku
- Vaasan uusi esteettömyyssuunnitelma (2025?)

V A A S A .
V A S A .

Vaasan kaupungin hissi- ja esteettömyysavustus (1/2)

- Vaasan kaupunki avustaa taloyhtiöitä yhdessä valtion kanssa jälkiasennushissien rakentamisessa.
- Valtion avustus VARKE:n (ent. ARA) kautta on enintään 35 % jälkiasennushissin rakentamiskustannuksista. Avustusta voi saada myös esteettömyyskorjauksiin, jotka mahdollistavat pääsyn rakennukseen, asuntoihin ja yleistiloihin.
- Vaasan kaupungin **hissiavustus** on enintään 10 % VARKE:n hyväksymistä kustannuksista ja se myönnetään käytettävissä olevan määrärahan puitteissa sen jälkeen, kun VARKE on myöntänyt hissiavustuksensa.
- Hissiavustuksella on jatkuva hakuaika ja tuki maksetaan vasta kun kaikki on valmista.
⇒ **Jälkiasennushissin rakentamiseen ja esteettömyyskorjauksiin on mahdollisuus saada avustusta yhteensä jopa 45 %**
- Vaasan kaupunki voi myöntää **esteettömyysavustusta** (VARKE-avustuksesta riippumatta) erilaisten liikkumisesteiden poistamiseen
- Avustettavia toimenpiteitä voivat olla esim.:
 - luiskien tai kynnysluiskien rakentaminen
 - kynnyskorkeuksien madaltaminen
 - oviaukkojen leventäminen
 - kaiteiden asentaminen
 - ulko-ovien automatisointi
 - valaistuksen parantamiseen
 - olemassa olevan hissiyhteyden parantaminen
 - esteettömyystoimenpiteisiin yhteisissä tiloissa ml. sauna- ja wc-tilat, pesutupa, autotalli, roskakatos ym.
- **Esteettömyysavustus voi olla 30 % hankkeen hyväksytyistä kokonaiskustannuksista tai nykyään enintään 5 000 €**
 - Poikkeustapauksissa, jos kulut > 40 000 € ja toimenpiteet laajoja -> 10 000 € avustus

Vaasan kaupungin hissi- ja esteettömyysavustus (2/2)

- Avustuksia myönnettäessä kiinnitetään huomiota tilojen **kokonaisesteettömyyteen**
- Suunnitteluvaiheesta lähtien hakijoiden on hyvä olla yhteydessä kaupungin **asumispalveluihin** ja **esteettömyyskoordinaattoriin**
- Hissi- ja esteettömyysavustuksilla on jatkuva hakuaika
- Kaupungin tuki maksetaan vasta kun kaikki on valmista yhdessä (tai useammassa) erässä
- Tietoa Vaasan kaupungin avustuksista mm. hakuohjeet, sekä haku- ja maksatuslomakkeet:
 - Vaasan hissiavustus: <https://www.vaasa.fi/tietoa-vaasasta-ja-seudusta/ota-yhteytta/avustukset/hissiavustus/>
 - Vaasan esteettömyysavustus: <https://www.vaasa.fi/tietoa-vaasasta-ja-seudusta/ota-yhteytta/avustukset/esteettomyysavustus/>

- Esimerkkejä Vaasaan jälkiasennushisseistä:

	Kokonais-rakennus-kustannukset	Kaupungin avustus	ARAN avustus	Hissien lukumäärä
Esimerkki A	205 301 €	20 530€	92 386 €	1
Esimerkki B	710 406€	75 128 €	319 683 € + lisäavustus 18 395 €	2
Esimerkki C	275 108 €	27 114 €	122 011€	1

- Huom. VARKEn (ent. ARA) hissiavustus aikaisemmin 45 % -> nykyään 35 %
- Vaasalaisiin taloyhtiöihin on saatu noin 5 miljoonaa € ARAn hissiavustuksia viimeisen 20 vuoden aikana

V A A S A .
V A S A .

Esteettömyysavustuksia ja neuvoja yksilöille

V A A S A .
V A S A .

Esteettömyysavustuksia ja neuvoja yksilöille

- Asumisen ennakointia on hyvä tehdä hyvissä ajoin, sillä asumistarpeet voivat muuttua iän myötä. Kodin toimivuudesta ja turvallisuudesta huolehtiminen mahdollistaa kotona asumisen ja itsenäisen elämän myös ikääntyessä.
- Vaasan kaupungin verkkosivuille on koottu hyödyllistä tietoa asumisen ennakkoinnista:
 - <https://www.vaasa.fi/asu-ja-ela/asuminen-ja-rakentaminen/asuminen/asumisen-ennakointi/>
- Vaasan kaupungin **asumisneuvojat** ovat kaikkien kaupunkilaisten käytettävissä asumiseen liittyvissä asioissa, esim. ikääntymisen tuomien tarpeiden ennakkoinnissa, elämäntilanteen muuttuessa tai vuokranmaksuvaikeuksissa ym.
 - <https://www.vaasa.fi/asu-ja-ela/asuminen-ja-rakentaminen/asuminen/asumisneuvonta/>
- VARKE:n (ent. ARA) kautta jatkuvalla haulla haettavissa avustusta ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamiseen:
 - Yli 65 –vuotias hakija tai ruokakunnan jäsen, huomioidaan tulo- ja varallisuusrajat
 - Avustus max. 50-70 % hyväksytyistä kustannuksista

⇒ Neuvoa antaa mm. Vanhustyön keskusliitto

 - <https://vtkl.fi/toiminta/korjausneuvonta>
- Hyvinvointialueen **vammaispalvelu** voi myöntää asunnonmuutostöitä vammaisen henkilön asuntoon.
- Näihin voi kuulua myös pienempiä toimenpiteitä esim. esteettömän kulun mahdollistamiseksi asuintaloon.

KIITOS • TACK

OTA YHTEYTTÄ • TA KONTAKT: elisabeth.hastbacka@vaasa.fi

V A A S A .
V A S A .